

Müminin Özellikleri (1) – Hayâ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَى طَعَامٍ
غَيْرِ نَازِلٍ إِلَيْهِ وَلَكِنْ إِذَا دُعِيتُمْ فَادْخُلُوا فَإِذَا طَعِمْتُمْ فَانْتَشِرُوا وَلَا
مُسْتَأْذِنِينَ لِحَدِيثٍ إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ يُؤْذِي النَّبِيَّ فَيَسْتَحْيِي مِنْكُمْ وَاللَّهُ لَا
يَسْتَحْيِي مِنَ الْحَقِّ

Aziz Kardeşlerim!

Müslüman olarak her birimizin hedefi kuşkusuz ki Allah rızasıdır. Onun rızasına nail olmak için ise imanımızın, ibadetlerimizin ve ahlakımızın seviyesi esastır. Bu unsurların arasında sıkı bir bağ vardır. Nasıl ki ibadetlerimizin kalitesi imanımızın derinliğine işaret ediyorsa, ahlakımız da imanımızın aynası olmaktadır. Zira ahlak hiç şüphesiz ki imanın bir parçasıdır.

Peygamberimiz (s.a.v.)'in kendi ifadesiyle; ahlaki hasletlerin biri de hayâdır.¹ Hayâ, sahibini bir iş işlemekten meneden bir çekinme şuurudur. O iş ister kötü, isterse iyi olsun. Kökeni itibariyle ise hayâ kelimesi “hayat”tan gelmektedir. Bunu itibara alarak âlimlerimiz hayâsı olmayanın hayatının da olamayacağını ifade etmişlerdir.² Peygamberimiz (s.a.v.)'in “**Utanmazsan, artık istediğini yap!**”³ uyarısı bizi bu hususta uyarmaktadır.

Muhterem Müslümanlar!

Hutbenin başlangıcında okuduğumuz âyet-i kerîmede Rabbimiz bizlere Peygamberimiz (s.a.v.)'in hayatından bir olay anlatarak, hayânın değerini vurgular ve aynı zamanda bununla alakalı bazı hükümleri telkin eder. Şöyle ki; Hz. Muhammed (s.a.v.) Zeyneb validemizle evlendikten sonra evinde düğün yemeği verdi. Misafirleri de yemeği yedikten sonra kendi aralarında sohbet dalıp vaktin ilerlemesine dikkat etmeyerek uzun uzun oturdular. Peygamberimiz (s.a.v.) çok rahatsız olmasına rağmen olağanüstü hayâsından dolayı davetlileri kırıp kalkmalarını emredemedi. Ancak evden çıkıp girerek sohbet dalmış misafirlere işaret vermeye çalıştı. Çok geç vakitte, son üç misafiri de nihayet kalktıktan sonra Peygamberimiz (s.a.v.) yatak odasına girmek üzere idi ki, bu âyet **nazil oldu**: “**Ey iman edenler! Yemek için çağrılmaksızın ve yemeğin pişmesini beklemeksizin (vakitli vakitsiz) peygamberin evlerine girmeyin, çağrıldığınız zaman girin. Yemeği yiyince de hemen dağılın. Sohbet için beklemeyin. Çünkü bu davranışınız peygamberi rahatsız etmekte, fakat o sizden**

çekinmektedir. Allah ise gerçeği söylemekten çekinmez.”⁴

Kıymetli Müminler!

Bütün ehl-i imana hitap eden bu âyet-i kerîme bize ilâhî hayâ ölçülerini vermektedir. İlk olarak ayetten öğreniyoruz ki, hayâ duyarak etrafımızdakilere eziyet vermemeliyiz. Dahası, diğerlerinden eziyet çektiğimiz hâlde sabırlı ve müsamahakâr olmalıyız. Zira Ebû Saîd El-Hudrî'den rivayet edildiğine göre, “Peygamber Efendimiz (s.a.v.) özel odasındaki bekâr kızdaki hayâ idi. Bir şeyi sevmediğinde onu (ancak) yüzünden anlardık.”⁵ Ebû Hüreyre (r.a.) da benzer bir ifade ile der ki: “Resûlullah (s.a.v.) hiçbir zaman yemeği eleştirmezdi. Canı bir şey istediğinde onu yer, canı çekmediğinde onu bırakırdı.”⁶ Peygamberimiz (s.a.v.) o kadar hayâlıydı ki, Allah Teâlâ bu âyeti vahyetmeseydi uzunca oturup Peygamberimiz'i rahatsız eden misafirler hatalarının farkına varmayacaklardı.

Muhterem Kardeşlerim!

Okuduğumuz âyet ve hadislerden anlıyoruz ki, hayâ iman ehli olarak bizlerin öz hasletlerinden biri olmalıdır. Bizler hayâ hususunda kendimizi daima hesaba çekmeliyiz. Kendimize sormalıyız: “Ben acaba etrafımdaki insanlara, aileme karşı hayâlı davranıyor muyum? Rabbim'e karşı yeterince hayâ sergiliyor muyum, yoksa haddimi aşıyor muyum?” Bu ve benzeri sorular hayâlı olmayı hedeflerken ana kriterlerimiz olmalıdır. Kendimizi sorguladıktan ve bir neticeye vardıldıktan sonra, hâlimizi nasıl ıslah edebiliriz diye düşünmeliyiz. Zira aleni veya gizli olarak Allah'tan korkmayarak günah işlememiz, kullarından çekinmeden “Allah'ın bildiğini kuldanda saklayayım!” diye görünür şekilde uygunsuz davranışlarımızı ifşa etmemiz hem kendimizi hem de yaşadığımız toplumu olumsuz etkilemektedir. Dünyamızı bu şekilde bozduğumuz gibi ahiretimize de kaybederiz. Nitekim günaha teşvik eden her eylemle birlikte aynı günahı işlemesine vesile olduğumuz kişilerin günahı da ahiret gününde yükümüz olacaktır. Bunlardan hem dünyadaki iyiliğimiz hem de ahiretteki saadetimiz için kesinkes sakınmalıyız.

Cüneyd-i Bağdâdî (r.a.) hayâyı tarif ederken elimize aslında çok güzel bir yol haritası vermektedir. Kendisi der ki: “(Allah'ın verdiği) nimetlere ve (kendi) kusurlarına bakıldıktan sonra ortaya çıkan hâlin ismi hayâdır.”⁷ Bu hikmetli sözden yola

¹ Bkz. Sahîh-i Buhârî, H. No: 24

² Bkz. İbnü'l-Kayyim: Medâricu's-Sâlikîn, s. 491.

³ Sahîh-i Buhârî, H. No: 6120

⁴ Ahzâb suresi, 33:53

⁵ Sahîh-i Buhârî, H. No: 6102; Sahîh-i Müslim, H. No: 2320.

⁶ Sahîh-i Müslim, H. No: 2064.

⁷ Bkz. Nevevî: Riyâzu's-Sâlihîn, 84, Hayâ, s. 230.

ıkarak anlıyoruz ki, hayâ kazanmak için Allah'ın bize verdiği sonsuz nimetlerini, bizim ona ithaf ettiğimiz kusurlu ibadetlerimizle karşılaştırmamız kafidir. Bu idrak seviyesi bize Allah karşısındaki acimizi hatırlatmalı ve kullarına karşı da hayâ ile davranmayı aşılamalıdır.

Allah bizi resulüne benzeyen, sevdiği, hayâlı kullarından eylesin. Âmin!

